

Fenyvesi Anna:

A nyelvkontaktus hatása amerikai emigráns nyelvek inflexiós rendszereire:

Különbségek a főnévi és igei rendszerek változása között*

1. Bevezetés – Az USA-ban az európai emigránsok és leszármazottaik nyelvhasználata, azaz az amerikai emigráns nyelvek kutatása megközelítőleg egyidős a kétnyelvűség modern nyelvészeti kutatásával – az 1950-es évekre nyúlik vissza. Ez a nyelvhasználat nyelvkontaktus által nagyban befolyásolt nyelvváltozatokat, azaz kontaktusváltozatokat eredményez, amelyek az érintett nyelvek óhazai, vagyis Európában beszélt változataihoz képest szókincsükben, de struktúrájukban is az amerikai angol hatását viselik magukon.

Az angol hatása mellett az emigránsok és leszármazottaik örökségi nyelvbéli (*heritage language*) nyelvhasználatára hat természetesen a kisebbségi helyzet maga (hiszen a beszélők csak a nyelvhasználati szinterek egy részén, leginkább a privát szintereken használják nyelvüket) valamint kétnyelvűségük is. Ezeknek a hatásoknak a szétválasztása ebben a dolgozatban nem célokom, csak eredményüket, az emigráns nyelvekben (azon belül is az inflexiós rendszerekben) feljegyzett változásokat tekintem át és próbálom rendszerezni.

Amellett, hogy kontaktushelyzetek ilyen széles tárházát nyújtják, az amerikai emigráns nyelvek egy további érdekességgel szolgálnak. Az angol mint többségi nyelv mellett kisebbségi nyelvekként beszélt emigráns nyelvek nyelvi rendszereinek változása egyedi és kiemelkedő szakmai érdeklődést generáló kontaktusnyelvészeti problémakört hoz létre: áttekintésükkel beleláthatunk „kontaktusnyelvészeti laboratóriumi” kérdésekbe, ti. mi történik, ha ugyanaz a nyelv hat nyelvek egész sorára; ez a hatás milyen hasonló és eltérő változásokat produkál; és ezeket a hasonlóságokat és eltéréseket hogyan lehet megmagyarázni.

E hatalmas kérdéskörnek egy apróbb szeletére irányul a jelen tanulmány: a szakirodalom rövid áttekintése után az Egyesült Államokban beszélt, európai eredetű emigráns nyelvek inflexiós rendszereit tekintve át kilenc nyelvet (magyar, finn, lengyel, szlovák, cseh, orosz, szerbhorvát,¹ holland és görög) vizsgálatán keresztül, ezen nyelvek részletes leírásainak alapján. A fenti problémafelvetésből kiindulva a tanulmányban arra keresem a választ, hogy milyen hasonlóságok és eltérések találhatók a kilenc nyelvben fellelhető változások terén, és ezekre milyen magyarázatot lehet találni.

A vizsgálat a főnévi inflexiós rendszer (az esetragok, főnévi viszonyragozás) és az igei inflexiós rendszer (azon belül is az igei személyragozás) változásait katalogizálva azt találja, hogy a főnévi inflexiós rendszerekben minden vizsgált emigráns nyelv esetében

---

* Itt szeretnék köszönetet mondani dolgozatom két anonim bírálójának, akik kritikájukkal és visszajelzéseikkel nagy mértékben segítettek a dolgozat jobbá tételét. Külön köszönettel tartozom Lanstyák Istvánnak, hogy megosztotta velem meglátásait és felhívta figyelmemet a példákban maradt hibákra. A dolgozat minden esetlegesen megmaradt hiányossága kizárólag az én felelősségem.

¹ Mivel a szerző, akinek munkájára leginkább támaszkodom, azaz Jutronic, 1971-ben írt dolgozatában még *szerbhorvát* nyelvről beszél, ebben én is követem őt, bár természetesen ma már *szerb és horvát* nyelvekről beszélünk.

mélyreható változások találhatók: (1) a használt esetek vagy viszonyragok száma lecsökken, (2) prepozíciók nominativusi alakot is elkezdenek vonzani, (3) az esetek/viszonyragok használatában nagyfokú variabilitás alakul ki, és (4) relatíve ritkán használt esetek elvesznek. Ezzel szemben az igei személyragozás teljesen változatlanul megőrződik a vizsgált nyelvek nagy részében (görög, lengyel, cseh, szlovák, szerbhorvát, és orosz), minimális változáson megy át az amerikai finnben és magyarban, és csak a hollandban változik jelentősen.

A tanulmány választ keres és talál arra, hogy mi az oka az amerikai hollandnak a többi vizsgált emigráns nyelvtől eltérő viselkedésére, valamint igyekszik megválaszolni azt a kérdést is, hogy mi okozhatja az emigráns főnévi és igei inflexiók rendszerek változásának jelentős különbségét.

2. Az emigráns nyelvek leírásának irodalma – Az Egyesült Államokban beszélt, európai emigráns nyelvek leírása az 1950-es évben Einar Haugen amerikai norvég nyelvész *The Norwegian language in America* („A norvég nyelv Amerikában”, 1952) című, az amerikai norvégok kétnyelvűségét és nyelvhasználatát feltáró, úttörő jellegű és mára klasszikussá vált munkáját követően, az 1950-es évek végén és az 1960-as években kezdődött. A kontaktusnyelvészeti elemzések mellett a tárgyalt emigráns csoportok kétnyelvűségének szociolingvisztikai leírása – sokszor ugyanazon szerzők tollából, akik a csoport nyelvhasználatát nyelviileg is elemezték – még bőségesebb szakirodalmat eredményezett, ezzel a szociolingvisztikai csapásiránnyal azonban a jelen tanulmányban nem foglalkozom.

Az emigráns nyelvhasználat kontaktusnyelvészeti leírásának folyama a tipikusan az Újvilágba szakadt európai nyelvészek PhD disszertációival kezdődött (MEYERSTEIN 1959, szlovák; HASSELMO 1961, svéd; LYRA 1962, lengyel; LEHTINEN 1966, finn; JUTRONIĆ 1971, szerbhorvát), amelyekben a szerzők saját anyanyelvük az USA-ban beszélt nyelvváltozatát írták le egy emigráns közösség nyelvhasználatára alapján.

E munkák sora sporadikusan később is folytatódott, s mára a kontaktusnyelvészeti esettárát újabb és újabb átfogó munkák (SEAMAN 1972: görög; ALBIN–ALEXANDER 1972: szerbhorvát; HENZL 1975: cseh; SAHLMAND–KARLSSON 1976: finn; JUTRONIĆ–TIHOMIROVIĆ 1985: horvát; ARNBJORNSDOTTIR 1991: izlandi; JUSTMAN 1984 és KUČERA 1990: cseh; HAMMEROVÁ–RIPKA 1994: szlovák; ANDREWS 1989, 1998 és POLINSKY 1997: orosz; SMITS 1996: holland stb.), rövidebb áttekintések (BENSON 1957 és 1960: orosz; LEWIS 1973: svájci német; CORREA-ZOLI 1981: olasz; CLAUSING 1986: német és izlandi stb.), és nyelvi részletek kérdéseivel foglalkozó dolgozatok széles köre (GILBERT 1965: kölcsönszavak a németben; BENSON 1967: kölcsönszavak a szerbhorvátban; MEYERSTEIN 1969: szlovák prepozíció használat; LARMOUTH 1974: esethasználat a finnben; CORREA-ZOLI 1973, 1974: kölcsönszavak neve, lexikai interferencia az olaszban; KARTTUNEN 1977: egy nemzedéken belül lezajló nyelvi változás a finnben; JURIČIĆ–KESS 1978: megszólítás a horvátban; HENZL 1982: cseh emigráns nyelvhasználat és gyereknyelv; FILIPOVIĆ 1982 és 1984: horvát dialektusok; PRESTON–TURNER 1984, és PRESTON 1986: esethasználat a lengyelben; BAUER 1984: horvát szintaxis; RAKUSAN 1985 és 1988: kölcsönszavak szemantikája a csehben; SALMONS 1988, 1990, 1991: a német szókészlet kérdései; SCHATZ 1989: szókölcsönzés a hollandban; HALLER 1981 és 1987: kreol jegyek az olaszban; VAN MARLE–SMITS 1989, 1993, 1995: morfológiai erózió a hollandban, 1997: kölcsönszavak a hollandban; COHEN 1989: nyelvvesztés a portugálban; ANDREWS 1990 és 1993: kölcsönszavak szemantikai kategorizációja, intonáció az oroszban; MARTIN 1990: kölcsönzött igék a finnben; JÖNSSON–KORHOLA 1990: finn szintaxis; HIRVONEN 1992 és 1995: magánhangzó és mássalhangzó oppozíciók, morfológiai változás a finnben; LAUTTAMUS 1990, 1991 és LAUTTAMUS–HIRVONEN 1995: szókölcsönzés a finnben; MOEN 1988 és 1991: norvég kiejtés; DUMITRESCU 1993: kontaktusjelenségek a románban; HATZIDAKI 1994: szókölcsönzés a görögben; HJELDE

1996: kölcsönszavak neme a norvégban; RABENO–REPETTI 1997: kölcsönszavak neme az olaszban stb.) gazdagítja.

Az elmúlt bő két évtizedben az emigráns nyelvek feltérképezése az európai eredetűeken túli amerikai emigráns nyelvekre is kiterjedt (pl. BLAIR 1991: iráni nevek változása Los Angelesben DAHER 1992: libanoni arab Clevelandben; ROUCHDY 1992: kölcsönzés az arabban stb.). Az 1960-as évektől kezdődően az emigráns nyelvek nyelvészeti szakirodalmá más országok emigráns nyelvhasználatával foglalkozó munkák felé is kiszélesedett (CLYNE 1967, 1972, 1978, 1997: ausztráliai német; CLYNE 1991: ausztráliai német és holland; DE BOT–CLYNE 1994: nyelvvesztés az ausztráliai hollandban; ERDÖDY 1971: ausztráliai német és magyar; DEARMONT 1971: a kanadai ukrán fonológiája; SURDUČKI 1978: szerbhorvát Kanadában; SUSSEX 1982: az ausztráliai lengyel fonetikája; KOUZMIN 1982: nyelvtani hatások az ausztráliai oroszban; STOFFEL 1983: megszólítások az új-zélandi németben; CLIVIO 1986: kölcsönszavak a torontói olaszban; BETTONI 1986, 1989, 1990 és 1991: olasz nyelvvesztés Ausztráliában; TAMIS 1991: a görög Ausztráliában; KINDER 1993: mellé- és alárendelés az ausztráliai olaszban; PAPADEMETRE 1994: diskurzus jelölés az ausztráliai görögben; WATSON 1995, 1996, 1999: ausztráliai finn; SØNDERGAARD 1997: az ausztráliai dán mondatnana; BACKUS–BOESCHOTEN 1998: nyelvi változás emigráns török nyelvhasználatban Európában stb.). E felsorolás messze nem teljeskörű, és egyáltalán nem tartalmazza az USA-beli spanyol nyelvhasználat irodalmát, mivel annak szociolingvisztikai helyzete elüt a tipikus emigráns nyelvekétől. (E nyelvváltozat kontaktusnyelvészeti kérdéseivel kapcsolatban legátfogóbban, ld. SILVA-CORVALÁN 1994a, 1994b, 1998, 2004.)

Érdekes módon elenyésző azonban az emigráns beszélők angol nyelvhasználatával foglalkozó tanulmányok száma – én magam kevesebb mint féltucatnyiról tudok (HIRVONEN 1982, LAUTTAMUS 1990, LINN 2006: amerikai finnek angolja; MOEN 1988: amerikai norvégoké; WATSON 1990: ausztráliai finneké).

Az amerikai magyarok magyar nyelvhasználatának leírásához, annak korai, kuriózumokra kiterjedő, szemelvény-jellegű bemutatása (SPISSÁK 1906, RUBINYI 1921, BALASSA 1928 és 1936, REMÉNYI 1934, 1937, ZSOLDOS 1938) után, modern nyelvészeti igényességgel először BAKÓ (1961a és 1961b) és KÁLMÁN (1970) nyúlt. Bár mindketten nagy mennyiségű hangfelvételt készítettek (Bakó 124 adatközlővel 70 órányi interjút készített, Kálmán 78 adatközlővel 16 órányit, vö. KÁLMÁN 1970: 381–382) – ezeket szisztematikusan egyikőjük sem dolgozta fel.

Az amerikai magyar nyelvhasználat első átfogó vizsgálatát Kontra Miklós végezte 1980-81-ben az Indiana állambeli South Bendben, s a 40 adatközlővel 80 órányi magyar nyelvű hangfelvétel elemzésének eredményeit 1990-ben megjelent könyvében publikálta. Bartha Csilla detroiti (Illinois állam) magyarok körében végzett felmérésének lexikális anyagát 15 órányi hanganyagra alapozva összegezte kandidátusi disszertációjában (BARTHA 1993). Az összefoglaló munkáikon kívül mindkét szerző számos tanulmányban publikált további elemzéseket (vö. BARTHA 1992, 1993a, 1993b, 1995; KONTRA 1984, 1984-85, 1985, 1986, 1988a, 1988b, 1989, 1990-1995, 1993a, 1993b; KONTRA–GÓSY 1988; KONTRA–NEHLER 1981a, 1981b). A harmadik terjedelmes szociolingvisztikai és kontaktusnyelvészeti felmérés, amelynek eredményei átfogó munkában lettek publikálva, 1993-as McKeesportban (Pennsylvania állam) végzett, 20 adatközlővel készült saját interjúm kb. 12 órányi hangfelvétel átíratát elemzi részletesen a nyelvkontaktus és nyelvvesztés szempontjából (FENYVESI 1995). Ezen anyagon alapuló további közleményeim FENYVESI 1995, 1995/1996, 1998a, 1998b, 2000. Egy 2005-ben megjelent könyvfejezetben (FENYVESI 2005a), KONTRA (1990), BARTHA (1993) és FENYVESI (1995) alapján mutatom be az amerikai magyar nyelvhasználat jellegzetességeit. További, amerikai magyarral kapcsolatos egyéni és társszerzős elemzéseim FENYVESI (2005b, 2006), és FENYVESI–ZSIGRI (2006, 2007, 2010, 2011). Az ausztráliai magyar (és ausztráliai finn) nyelvhasználattal Kovács Magdolna

foglalkozott disszertációjában (Kovács 2001a) és több másik publikációjában is (Kovács 1996, 1997, 2001b, 2001c, 2002, 2005). A nagy-britanniai magyarok nyelvhasználatát vizsgálta BENKŐ (2000).

Az amerikai emigráns nyelveknek két szótára van: egy amerikai finn (VIRTARANTA 1992), és egy amerikai magyar (VÁZSONYI 1995, amelyet Vázsonyi Endre anyagából Kontra Miklós állított össze).

3. A források – A jelen tanulmányban tehát kilenc, az USA-ban beszélt európai emigráns nyelvben vizsgálom a főnévi és igei inflexiók rendszer változását. A vizsgálathoz azokat a nyelveket választottam, amelyek leírásai részletesen foglalkoznak az inflexiók rendszerek változásával. Ezek a következők: amerikai magyar – BARTHA (1993), FENYVESI (1995 és 1995/1996), KONTRA (1990); amerikai finn – HIRVONEN (1995), JÖNSSON-KORHOLA (1990), LARMOUTH (1974), LEHTINEN (1996); amerikai lengyel – LYRA (1962), PRESTON (1986); amerikai szlovák – HAMMEROVÁ-RIPKA (1994), MEYERSTEIN (1959); amerikai cseh – HENZL (1982), JUSTMAN (1984), KUČERA (1990); amerikai orosz – POLINSKY (1997); amerikai szerbhorvát – ALBIN-ALEXANDER (1972), JUTRONIĆ (1971); amerikai holland – SMITS (1990); és amerikai görög – SEAMAN (1972).

A források által használt módszertani hasonlóságok és különbségek részletes tárgyalása túlmutat ez dolgozat terjedelmi keretein – összességében azonban megállapítható, hogy azok aktív kétnyelvűektől származó beszélt nyelvi empirikus adatokat elemeznek, amelyeket a kutatók szociolingvisztikai igényességgel gyűjtöttek össze magnóra felvett interjúk során. A források tipikusan két csoportba sorolható kétnyelvű beszélők nyelvi produktumait elemzik: első generációs, azaz bevándorló és emigráns nyelvi domináns, és második generációs, azaz emigránsok leszármazottjaként USA-ban született és angol-domináns kétnyelvű beszélőkét.

IV. Az emigráns nyelvek inflexiók rendszerei – A vizsgált nyelvek főnévi inflexiók rendszereit, azon belül is az esetrendszert vagy viszonyragozást megvizsgálva azt látjuk, hogy az nagymértékben változik: az esetragok törlése és felcserélése jellemző az emigráns nyelvhasználatra.

a) Az esetrendszer – A vizsgált emigráns nyelvekben használt esetek száma, a nyelv őshazai változatához képest kisebb.

Az amerikai oroszban (AO) két eset, a nominatívusz és akkuzatívusz marad meg, és a kettő közül a nominatívusz a gyakoribb, s ez igaz az igeik vonzataira (1–3) (POLINSKY 1997: 378, 380) valamint a határozókra (POLINSKY 1997: 378) is (a tanulmányban a példákat az eredeti, angol nyelvű forrásokban megtalálható alakjukban adom meg, jelentésüket a saját magyar fordításomban; a példa változás érintette részét aláhúzással jelölöm):

(1) akkuzatívusz helyett nominatívusz

AO *i eta ženščina ona imela sekretnaja žizn* 'és ennek a nőnek titkos élete volt' (vö. O *sekretnuju žizn*, akkuzatívusz)

(2) datívusz helyett akkuzatívusz, akkuzatívusz helyett nominatívusz

AO *rasskazal devočku istorija* 'elmesélt a lánynak egy történetet (vö. O *devočke*, datívusz; *istoriju*, akkuzatívusz)

(3) genitívusz helyett nominatívusz

AO *ja ne čitaju russkaja kniga* 'én nem olvasok orosz könyveket' (vö. O *russkix knig*, genitívusz)

Az amerikai csehben (ACs) minden eset erodálódik, kivéve a nominatívuszt és akkuzatívuszt, amelyek a nyelv óhazai változatában (Cs) is gyakran zéró morfémaként realizálódnak:

(4) ACs *používá vydličku* (Acc) 'a villát használja' (vö. Cs *vidličky*, genitívusz; JUSTMAN 1984:127)

(5) ACs *podobá se muž* 'hasonlít a férfirra' (vö. Cs *muži*, datívusz; JUSTMAN 1984:127)

(6) ACs *toužil po dívka* 'a lány után vágyódott' (vö. Cs *dívě*, lokatívusz; JUSTMAN 1984:128)

(7) ACs *volal chlapci* 'behívta a fiúkat' (vö. Cs *chlapce*, akkuzatívusz; JUSTMAN 1984:128)

JUSTMAN (1984: 139) adatai szerint, az ACs-ben két eset helyett csak egy használatos, ha ugyanaz a prepozíció két esetet is vonzhat (különböző jelentést generálva):

(8) ACs *na* + lokatívusz (vö. Cs *na* + akkuzatívusz [hova?], *na* + lokatívusz [mikor?])
na stole 'az asztalra' (vö. Cs *na stol*, akkuzatívusz)

Az amerikai szlovákban (ASz) a nominatívusz jelenik meg más esetek helyén:

(9) ASz *chcela pes* 'akart egy kutyát' (vö. Szl *psa*, akkuzatívusz; HAMMEROVÁ–RIPKA 1994:73)

(10) ASz *o deň* 'a napról' (vö. Szl *dni*, lokatívusz; MEYERSTEIN 1959:95)

(11) ASz *od jednich ludé* 'egyes emberektől' (vö. Szl *ludí*, genitívusz; MEYERSTEIN 1959:98)

Az amerikai lengyelben (AL) a lengyel (L) hat esete mindegyikének helyébe a nominatívusz vagy akkuzatívusz (ritkán a genitívusz) lép (LYRA 1962:151-170):

(12) AL *gram tenis* 'teniszt játszom' (=teniszezem) (nominatívusz, vö. L *tenisa*, akkuzatívusz; LYRA 1962:151)

(13) AL *znac innego jezyka* 'ismer egy másik nyelvet' (akkuzatívusz, vö. L *jezyk*, genitívusz; LYRA 1962:152)

(14) AL *on nie wierzy moje slowo* 'nem hisz a szavamnak' (nominatívusz, vö. L *mojemu slowu*, datívusz; LYRA 1962: 153)

(15) AL *o tych ludzi* 'azokról az emberekről' (nominatívusz/akkuzatívusz, vö. L *ludziach*, lokatívusz; LYRA 1962:156)

(16) AL *nie mog wierzyc swoich oczow* 'nem hittem a szememnek' (genitívusz, vö. L *oczom*, datívusz; LYRA 1962: 155)

Ugyancsak az amerikai lengyelben a datívusz mint ritkán használt eset kiveszéséről ír PRESTON (1984) és LYRA (1962:195) is.

Az amerikai szerbhorvátban (ASzH) a nem-nominatívuszi alakok helyébe a nominatívusz lép:

(17) ASzH *pokupiti janci* 'összegyűjteni a bárányokat' (vö. SzH *jance*, akkuzatívusz; JUTRONIĆ 1971:67)

(18) ASzH *on je saranio pokojnego muž moj* 'eltemette az elhunyt férjemet' (vö. SzH *muža moja*, genitívusz; ALBIN–ALEXANDER 1972: 63)

(19) ASzH *kolovoz jedanastog* 'augusztus 11' (vö. SzH *kolovoza*, genitívusz; JUTRONIĆ 1971: 66)

(20) ASzH *pomoc klanovci* 'segít a tagoknak' (vö. SzH *klanovcima*, datívusz/lokatívusz; JUTRONIĆ 1971:68)

(21) ASzH *imali hrvatski učitelice* 'volt nekünk horvát tanárunk' (vö. SzH *hrvatske*, akkuzatívusz; JUTRONIĆ 1971:78)

(22) ASzH *u naši knjigi* 'a mi könyvünkben' (vö. SzH *našoj*, datívusz/lokatívusz; JUTRONIĆ 1971:79)

LEVINE (1995) közlése szerint az amerikai jiddisben határozott névelő csak nominatívuszban fordul elő (erről az emigráns nyelvről, sajnálatos módon, nem találtam összefoglaló munkát).

Több szerző egybehangzó közlése (JÖNSSON-KORHOLA 1990:74; LEHTINEN 1966:33) szerint az amerikai finnben (AF) a partitívuszi alanyi alakok nominatívuszban állnak (23), és a birtoklást kifejező ige alanya nominatívusz (és nem adesszívusz, mint az óhazai finnben) (24):

(23) AF *tämä kaupunki enään ole* 'ez a város nem létezik többé' (vö. F *tätä kaupunkia*, partitívusz; JÖNSSON-KORHOLA 1990:74)

(24) AF *isä oli seitsämän lasta* 'apának 7 gyereke volt' (vö. F *isällä*; JÖNSSON-KORHOLA 1990:74)

Az amerikai finnben a nominatívuszi alakok átveszik egyéb esetek helyét is:

(25) AF *me tultii Itämeri ja Pohjanmeri* 'eljöttünk a Balti tengerhez és az Északi tengerhez' (vö. F *Itämerelle ja Pohjanmerelle*, allatívusz; JÖNSSON-KORHOLA 1990:74)

(26) AF *muistan poika jonka nimi oli Billy* 'emlékszem egy fiúra, akinek Billy volt a neve' (vö. F *pojan*, akkuzatívusz; HIRVONEN 1995:188)

Az amerikai magyarra (AM) különféle névszói ragok elveszése jellemző (FENYVESI 1995/1996):

(27) AM *tudja Goldie Szarka?* (vö. M *Ismeri Goldie Szarkát?*)

(28) AM *akkor találkoztam a férjem* (vö. M *férjimmel*)

(29) AM *azt hívtuk a magyar negyed* (vö. M *negyednek*)

(30) AM *elmentünk a liget* (vö. M *ligetbe*)

(31) AM *egyszer egy hónap* (vö. M *hónapban*)

2) Az esetek vonzatokban – Az emigráns nyelvekben a prepozíciók/névutók nominatívuszt vonzanak.

Az amerikai oroszban a prepozíciók előjárós eset, akkuzatívusz, és datívusz helyett nominatívuszt vonzanak:

(32) AO *v kitajskij restoran* 'a kínai étteremben' (vö. O *v kitajskom restorane*, előjárós eset; POLINSKY 1997: 380)

(33) AO *bez vrač* 'orvos nélkül' (vö. O *bez vrača*, akkuzatívusz; POLINSKY 1997:380)

(34) AO *na mirovaja vojna* 'a világháborúban' (vö. O *na mirovoj vojne*, datívusz eset; POLINSKY 1997:379)

Az amerikai szerbhorvátban ugyanígy nominatívuszt vonzanak a prepozíciók akkuzatívusz, genitívusz, datívusz/lokatívusz, és insztrumentális helyett:

(35) ASzH *u Jugoslavija* 'Jugoszláviába' (vö. SzH *u Jugoslaviju*, akkuzatívusz; JUTRONIC 1971:66)

(36) ASzH *do leto* 'nyárra' (vö. SzH *do leta*, genitívusz; JUTRONIC 1971:66)

(37) ASzH *po noč* 'éjjel' (vö. SzH *po noči*, datívusz/lokatívusz; JUTRONIC 1971:66)

Az amerikai szlovákban szintén nominatívusz áll a prepozíciók vonzataként akkuzatívusz, genitívusz és lokatívusz helyett (38–40), az amerikai csehben pedig genitívusz, lokatívusz és insztrumentális helyett (41–43):

(38) ASz *na policija* 'a rendőrségre' (vö. Sz *policiju*, akkuzatívusz; MEYERSTEIN 1959:94)

(39) ASz *v male mestečko* 'egy kis városban' (vö. Sz *v malom mestečku*, lokatívusz; HAMMEROVÁ–RIPKA 1994:74)

(40) ASz *okolo krk* 'a nyaka körül' (vö. Sz *krku* genitívusz; HAMMEROVÁ–RIPKA 1994: 74)

(41) ACs *okolo to dítě* 'a körül a gyerek körül' (vö. Cs *toho dítěte*, genitívusz; HENZL 1982:43)

(42) ACs *v lednice* 'a hűtőben' (vö. Cs *v lednici*, lokatívusz; HENZL 1982:43)

(43) ACs *se Československo* 'Csehszlovákiával' (vö. Cs *se Československem*, insztrumentális; HENZL 1982:43)

Az amerikai lengyelben a genitívusz (44), az amerikai görögben (AG) az akkuzatívusz (45) helyett áll nominatívusz prepozíció vonzatában:

(44) AL *do szkoła* 'iskolába' (vö. L *szkoły*, genitívusz; LYRA 1962:152)

(45) AG *ména ánthropos* 'egy férfival' (vö. G *ánthropo*, akkuzatívusz; SEAMAN 1972:149)

Az amerikai finnben genitívusz és partitívusz helyett fordul elő nominatívusz névutó vonzataként:

(46) AF *ikkuna läpi ~ läpi ikkuna* 'az ablakon keresztül' (vö. F *ikkunan*, genitívusz; LARMOUTH 1974:359)

(47) AF *tauni kohti ~ kohti tauni* 'a város felé' (vö. F *taunia*, partitívusz; LARMOUTH 1974:360)

Az amerikai magyarban szintén ragtalan főnév áll névutó vonzataként:

(48) AM *harmincöt év ezelőtt* (vö. M *évvel*)

c) Variabilitás az esetrendszerben – Az esetragok kiveszése és nominatívusszal való helyettesítése mellett nagyfokú variabilitás alakul ki az emigráns nyelvekben az esethasználatban ott, ahol az esetragok megmaradnak.

Amerikai görög példák:

(49) AG *edo éxome énas ierefs* 'itt van egy papunk' nominatívusz (vö. G *éna ieréa*, akkuzatívusz; SEAMAN 1972: 149)

(50) AG *íne JUST tu DRIVER mésa* 'csak a sofőr van bent' genitívusz (vö. G *to*, akkuzatívusz; SEAMAN 1972: 150)

(51) AG *ke metaksi ta dío SPEAKERS* 'a két beszélő között' akkuzatívusz (vö. G *ton*, genitívusz; SEAMAN 1972: 150)

Az amerikai szlovákban (MEYERSTEIN 1959: 86–103) prepozíciós csoportokban az esetek különféleképpen lépnek egymás helyébe: az óhazai lokatívusz helyébe gyakran nominatívusz vagy akkuzatívusz kerül, a genitívusz helyébe akkuzatívusz vagy lokatívusz.

Az amerikai finnben JÖNSSON-KORHOLA (1990: 77) nagy variabilitásról számol be az esetek felcserélődésében.

Az amerikai magyarban gyakori a lokatívuszi ragok felcserélődése úgy, hogy az irányultság megmarad (52–53), de olyan cserék is vannak, ahol erről nincs szó (54–56) (FENYVESI 1995/1996):

(52) AM *mindenki a tükörbe akart egyszerre menni* (vö. M *tükörhöz*; allatívusz helyett illatívusz)

(53) AM *nem messze New York-ból* (vö. M *New York-tól*; ablatívusz helyett elatívusz)

(54) AM *a magyar istentiszteleten járok* (vö. M *istentiszteletre*; szublatívusz helyett szuperesszívusz)

(55) AM *angol templomban járnak* (vö. M *templomba*; illatívusz helyett inesszívusz)

(56) AM *jól tudta a szlovákon* (vö. M *szlovákul*; esszívusz helyett szuperesszívusz)

5. Az igei inflexiós rendszer – Az igei inflexiós rendszerrel (azon belül is, annak talán legfontosabb aspektusával, az ige alanya számának és személyének jelölésével) kapcsolatban az eddig tárgyalt jelenségekhez képest az emigráns nyelvekben azt találjuk, hogy a szerzők a jelölés változásának hiányáról számolnak be (egyetlen kivételt az amerikai holland képez csak – erről részletesen ld. alább), vagyis arról, hogy a nyelvekben az igei inflexiók nem változnak.

A jelen elemzés szempontjából sajnálatos módon, mindössze két szerző tesz explicit kijelentést arra nézve, hogy a szám/személy jelölése változatlan: SEAMAN (1972: 165) az amerikai göröggel kapcsolatban az jegyzi meg, hogy a szám/személy jelölésében „a hibák [sic!] ritkák” (*errors [sic!] are rare*); POLINSKY (1997: 381) pedig azt írja, hogy az egyeztetés szabályai megmaradnak, s csak a visszaható *-sja* orosz igei végződés vész el (POLINSKY 1997: 382).

S bár mindegyik nyelv esetében terjedelmes és részletes leírásokról van szó, a szám/személy jelölésben változást egyáltalán nem említene a szerzők az amerikai lengyel (LYRA 1962), az amerikai cseh (HENZL 1982, KUČERA 1990), az amerikai szlovák (MEYERSTEIN 1959), az amerikai finn (JÖNSSON-KORHOLA 1990, HIRVONEN 1995), és az amerikai szerbhorvát esetében, legalábbis ALBIN–ALEXANDER (1972) munkájában. JUTRONIC (1971:100-101) az igei inflexiók „összekeveredésnek” mindössze 2 példáját említi: egy esetet említ, ahol többesszám harmadik személyű alak helyett egyszámút használt a beszélő, és egy olyan másikat, ahol többesszám első személyű alak helyett harmadik személyűt. Az amerikai finnben, Hírvonentől származó információ szerint (személyes közlés 1999) helyenként előfordul egyszám harmadik személyű alak helyett többesszámú, illetve passzív alak helyett többesszám első személyű, de a köznyelvi finnországi finnben is található ilyen variabilitás, tehát ez a nyelvi jegy nem tudható be amerikai finn vonásnak.

Az amerikai magyarban a szám/személy jelölésének a magyarországitól való eltérésére nem találtam példát sem a saját, mckeesporti anyagomban, sem KONTRA interjúiban (amelyeknek szövegét velem megosztotta elektronikus formában), sem pedig

BARTHA (1993) példáiban. Nincs ilyen példa BENKŐ (2000) munkájában sem, amely a nagy-britanniai magyarok nyelvhasználatát elemzi.

A mckeesporti interjúkban számos előfordulása található azonban annak, hogy a beszélők a megfelelő szám/személy jelölés megtartása mellett az alanyi–tárgyas oppozíciót tekintve a magyarországi magyarnak nem megfelelő alakot használják, az alanyi helyett a tárgyasat (57–58), vagy fordítva (59–60):

- (57) AM *de nem érted mindent.* (MM: *értesz*)
 (58) AM *az öregek meghalták* (MM: *meghaltak*)
 (59) AM *bezártak a gyárt.* (MM: *bezárták*)
 (60) AM *egymást ütöttünk.* (MM: *ütöttük*)

Az amerikai holland azonban egészen más képet mutat az igék szám/személy jelölésében: van Marle-lal közösen folytatott, kiterjedt kutatása alapján SMITS (2000) nagy variabilitásról számol be e tekintetben. Az 1. táblázat tartalmazza eredményeit, amelyek százalékosan mutatják, hogy mely alakok helyett mely alakokat használták interjúalanyai – az óhazai holland egyszótagú igék paradigmája a következő (61):

(61) hollandiai holland egyszótagú igék jelen idejű alakjai:

zwemm-en ‘úszik’

E/1:	<i>zwem</i>	T/1:	<i>zwemm-en</i>
E/2:	<i>zwem-t</i>	T/2:	<i>zwemm-en</i>
E/3:	<i>zwem-t</i>	T/3:	<i>zwemm-en</i>

1. táblázat

Iowai holland, 1966 (beszélgetés):

A standard hollandtól való eltérések egyszótagú igék jelen idejű alakjaiban.
 (SMITS, 2000)

	összes	tő %	tő+t %	tő+en %	svá betoldás %
E/1	22	59,1	40,9	0	n.a.
E/2	26	3,8	88,5	7,7	n.a.
E/3	110	0,9	99,1	0	n.a.
T/1	40	12,5	0	57,5	30,0
T/3	59	1,7	0	89,8	8,5

6. A főnévi és igei inflexiós rendszerek összehasonlítása – A fentieket összefoglalva, azt látjuk tehát, hogy míg az esetrendszerek használatában nagyfokú variabilitás és óhazai esetek kiveszése jellemzi az emigráns nyelvek inflexiós rendszerében, a szám/személy jelölésének változására – az amerikai holland kivételével – nincs példa.

Habár elméleti keretek között megfogalmazható magyarázatot nem sikerült találnom, a továbbiakban empirikus meglátásaimra hagyatkozom az amerikai emigráns nyelvek főnévi és igei inflexiós rendszereinek változásában meglévő különbségek okának körvonalazásában.

Amint tudjuk, az esetrendszer egyes esetei nem bírnak egyetlen jelentéssel és így egy másik nyelvben fellelhető egyetlen megfelelővel sem. Bár például az akkuzatívusz/tárgyrag elsődleges jelentése, hogy a cselekvés tárgyát jelöli (pl. *könyvet olvas*), a magyarban

mértékhatározói szerepet is kifejezhet (*ezer métert úszik*), szláv nyelvekben pedig *hova?* kérdésre felelő lokatívuszi szerepet is jelölhet (vö. szlovák *na policiju* 'a rendőrségre', ld. a 38-as példát fent). Az angolban az akkuzatívusz jelöletlen, s más nyelvek akkuzatívuszi jelentését különbözőképpen fejezi ki, prepozíció nélkül (*read a book* 'könyvet olvas', *swim one thousand meters* 'ezer métert úszik') vagy prepozícióval (*look at John* 'Jánost nézi'). Itt tehát nem találunk se a vizsgált emigráns nyelveken belül, de az angollal való összevetésükben sem egy-az-egyben megfelelést alak és jelentés között – hanem nagyfokú nyelveken belüli és nyelvek közötti (azaz intra- és interlingvális) variabilitást találunk.

Ezzel szemben az igei szám/személy jelölés kérdésében azt találjuk, hogy a vizsgált nyelvekben hasonló szám/személy rendszerek vannak (egyes- és többesszám, első, második és harmadik személy). E nyelvek körében – a szláv nyelvekben, a magyarban, finnben, görögben – a meglévő hat szám/személynek megfelelő inflexió egyértelműen, egy-az-egyben megfeleléssel fejezi ki az adott személyre való utalást, ld. például az oroszban (62) vagy a magyarban (63) – egy inflexió egyértelműen csak egy szám/személyt fejez ki:

(62) orosz: *čítát'* 'olvas'

E/1: <i>čitáju</i>	T/1: <i>čitájem</i>
E/2: <i>čitáješ'</i>	T/2: <i>čitájete</i>
E/3: <i>čitájet</i>	T/3: <i>čitájut</i>

(64) magyar: *olvas*

alanyi ragozás:

E/1: <i>olvasok</i>	T/1: <i>olvasunk</i>
E/2: <i>olvasol</i>	T/2: <i>olvasatok</i>
E/3: <i>olvas</i>	T/3: <i>olvasnak</i>

tárgyas ragozás:

E/1: <i>olvasom</i>	T/1: <i>olvassuk</i>
E/2: <i>olvasod</i>	T/2: <i>olvassátok</i>
E/3: <i>olvassa</i>	T/3: <i>olvassák</i>

Még az angol nyelvben is, ahol látszólag, a standard nyelvváltozatban, csak 5 szám/személy létezik (hiszen a *you* a modern angolban mind egyes-, mind többesszámot kifejezhet a *thou* 'te' 14-16. századi kiveszése óta), a nem standard, regionális nyelvváltozatok között számosan van megkülönböztetés az egyes- és a többesszámú névmás között úgy, hogy az utóbbi valamilyen módon „többesítve” van: vö. például kollokvialis amerikai *you guys*, déli USA-beli *you all* és *y'all*, a Pittsburgh környéki *you'uns* és *yinz*, egyes amerikai regionális *yous(e) guys*, brit kollokvialis *you lot*, ír, skót (és egyes angliai regionális) angol *yous(e)*, és egyes brit regionális *yees* alakokat a *ti* kifejezésére.

A hat szám/személy „cellának” megfelelő névmások tehát megvannak az angolban is és mindegyik vizsgált másik nyelvben, úgy, hogy az utóbbiakban (a holland kivételével) egy-az-egyben megfeleléssel társíthatók hozzájuk igei inflexiók (legalábbis a jelen idejű igei paradigmában). A hollandban azonban, ahogy láttuk, három alak oszlik el a hat cella között – itt tehát nincs egy-az-egyben megfelelés szám/személy és inflexió között, hanem szintén nagyfokú variabilitás alakul ki (ld. Smits táblázatát fentebb).

A magyar igei inflexiók között, mint láttuk, megmaradt a szám/személy kifejezése az amerikai angolban is, de valamiért – valószínűleg jelöltsége miatt és/vagy az angolban ekvivalens grammatikai kategória meg nem léte miatt – kiveszett az alanyi–tárgyas oppozíció. CAMPBELL és MUNTZEL (1989) szerint mind a jelöltség, mind pedig az ekvivalens kategória hiánya vezethet egy adott nyelvi jellemző kiveszéséhez nyelvi kontaktushelyzetben.

Véleményem szerint tehát variabilitás akkor alakul ki a vizsgált nyelvek inflexiós rendszereiben, ha nincs egy-az-egyben megfelelés alak és jelentés között – a vizsgált nyelvek főnévi deklinációs rendszereiben, valamint a holland szám/személy igei kifejezésében. Ahol pedig megtalálható az egy-az-egyben megfelelés, ott nem is alakul ki variabilitás.

7. Következtetések – Ahogy a tanulmányban felsorakoztatott példákon keresztül láthatjuk, a vizsgált kontaktusváltozatokban, azaz a vizsgált amerikai emigráns nyelvekben a főnévi inflexiós rendszer (tkp. az esetrendszer) és az igei inflexiós rendszer (tkp. a szám/személyt kifejező inflexiók rendszere) nem egyformán, nem is hasonlóan változik az angollal való nyelvi kontaktus hatására. E különbségek magyarázatára egyelőre csak észrevételeim vannak, elméletileg megalapozott magyarázatuk további kutatás céljával tűzöm ki.

Kulcsszók: USA, emigráns nyelvek, főnévi inflexiós rendszer, igei inflexiós rendszer, amerikai magyar nyelvhasználat.

Hivatkozott irodalom:

- AERTSEN, HENK – JEFFERS, ROBERT J. szerk. 1993 Historical linguistics 1989 Papers from the 9th International Conference on Historical Linguistics, Rutgers University, 14-18 August 1989. John Benjamins, Amsterdam.
- ALBIN, ALEXANDER – ALEXANDER, RONELLE 1972 The speech of Yugoslav immigrants in San Pedro, California. Nijhoff, The Hague
- ANDREWS, DAVID R. 1998 Sociocultural perspectives on language change in diaspora. Soviet immigrants in the United States. Benjamins, Amsterdam.
- ANDREWS, DAVID 1989 The how and why of some borrowings from English in third-wave emigré Russian. Georgetown University disszertáció, Washington DC.
- ANDREWS, DAVID 1990 A semantic categorization of some borrowings from English in third-wave emigré Russian. In: Mills szerk. 1990: 157–74.
- ANDREWS, DAVID 1993 American intonational interference in emigré Russian: A comparative analysis of elicited speech samples. Slavic and East European Journal 37:162–77.
- ANTONSEN, ELMER H. – HOCK, H. H. szerk. 1988 German linguistics II. Indiana University Linguistics Club, Bloomington.
- ARNBJORNSDOTTIR, BIRNA 1991 North American Icelandic. The linguistic and social context of vowel mergers. University of Texas disszertáció, Austin.
- BACKUS, AD – BOESCHOTEN, HENDRIK 1998 Language change in immigrant Turkish. In: EXTRA – MAARTENS, szerk. 1989: 221–37.
- BAKO, ELEMÉR 1961 American Hungarian dialect notes. Goals and methods of Hungarian dialectology in America. Rutgers University, New Brunswick.
- BAKO, ELEMÉR 1961 Hungarian dialectology in the USA. Hungarian Quarterly 1:48–53.
- BALASSA JÓZSEF 1928. Az amerikai magyarok nyelve. Nyelvőr 57: 62–3.
- BALASSA JÓZSEF 1936 A magyar és a finn nyelv Amerikában. Nyelvőr 65:103–6.
- BARTHA CSILLA 1992 A nyelvek közötti érintkezés univerzáléi (Néhány adalék a kódváltás kérdésköréhez). In: KOZOCs – LACZKÓ, szerk. 1992: 19-28.
- BARTHA CSILLA 1993 "Mindég csak magyarul beszélünk ALL THE TIME" – Magyarok lenni "túl a Kecegárdán". Magyar nyelvőr 117: 491–5.
- BARTHA CSILLA 1993 Egy amerikai magyar közösség nyelvhasználatának szociolingvisztikai megközelítései. Kandidátusi értekezés, Budapest.
- BARTHA CSILLA 1995 A nyelvvesztés néhány rendszerbeli szimptomája amerikai magyarok

- nyelvhasználatában. In: Laczkó szerk. 1995: 34–44.
- BAUER, IVAN 1984 Syntactic deviations in an American Croatian newspaper: An approach to the phenomena of linguistic borrowing. *Folia Slavica* 6:253–63.
- BENKŐ, ANNAMÁRIA 2000 An analysis of British Hungarian. Some morphological features of Hungarian as used by Hungarian immigrants and their descendants in London. Szegedi Tudományegyetem szakdolgozat, Szeged.
- BENŐ ATTILA – FAZAKAS EMESE – SZILÁGYI N. SÁNDOR szerk. 2007 *Nyelvek és nyelvváltozatok: Köszöntő kötet Péntek János tiszteletére. Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége*, Kolozsvár.
- BENSON, MORTON 1957 American influence on the immigrant Russian press. *American Speech* 32: 257–63.
- BENSON, MORTON 1960 American-Russian speech. *American Speech* 35:163–74.
- BENSON, MORTON 1967 English loanwords in Serbo-Croatian. *American Speech* 42:178–89.
- BETTONI, CAMILLA szerk. 1986 *Altro Polo: Italian abroad – Studies on language contact in English-speaking countries*. Frederick May Foundation, Sydney.
- BETTONI, CAMILLA 1986 Italian language attrition in Sydney. The role of birth order. In: BETTONI szerk. 1986: 61–86.
- BETTONI, CAMILLA 1989 Language loss among Italians in Australia: A summary of current research. *ITL: Review of Applied Linguistics* 83–84: 37–50.
- BETTONI, CAMILLA 1990 Italian language attrition in Sydney. The role of dialect. In: HALLIDAY – GIBBONS – HOWARD szerk. 1990, 2. kötet, 75–89.
- BETTONI, CAMILLA 1991 Language shift and morphological attrition among second generation Italo-Australians. *Rivista di Linguistica* 3:369–87.
- BLAIR, BETTY A. 1991 Iranian immigrant name changes in Los Angeles. In: STERN – CICALA szerk. 1991: 122–36.
- BLOUNT, BEN G. – SANCHEZ, MARY szerk. 1977 *Sociocultural dimensions of language change*. Academic Press, New York.
- BORETZKY, NORBERT, szerk. 1989 *Viefalt der Kontakte*. Brockmeyer, Bochum.
- BORSÁNYI, LÁSZLÓ – SZŐKE, EDIT szerk. 1997 *International Conference of PhD Students: University of Miskolc, Hungary, August 11-17, 1997. Section Proceedings*. Humanities. Miskolci Egyetem, Miskolc.
- BROWNE, WAYLES – DORNSICH, EWA – KONDRASHOVA, NATASHA – ZEC, DRAGA szerk. 1997 *Annual Workshop on Formal Approaches to Slavic Linguistics: The Cornell Meeting 1995*. Michigan Slavic Publications, Ann Arbor.
- CAMPBELL, LYLE and MARTHA C. MUNTZEL 1989 The structural consequences of language death. In: DORIAN szerk. 1989: 181–96.
- CLAUSING, STEPHEN 1986 *English influence on American German and American Icelandic*. Peter Lang, New York.
- CLIVIO, GIANRENZO P. 1986 Competing loanwords and loanshifts in Toronto's italieese. In: BETTONI szerk. 1986: 129–46.
- CLYNE, MICHAEL 1978 Some (German-English) language contact phenomena at the discourse level. In: FISHMAN szerk. 1987: 114–28.
- CLYNE, MICHAEL 1967 *Transference and triggering. Observations on the language assimilation of postwar German-speaking migrants in Australia*. Nijhoff, The Hague.
- CLYNE, MICHAEL 1972 *Perspectives on language contact. Based on a study of German in Australia*. The Hawthorn Press, Melbourne.
- CLYNE, MICHAEL 1991 German and Dutch in Australia. Structures and use. In: ROMAINE szerk. 1991: 241–8.
- CLYNE, MICHAEL 1997 The German of 3rd generation German-English bilinguals in Australia. In: WÖLCK – DE HOUWER szerk. 1997: 36–44.

- COHEN, ANDREW D. 1989 Attrition in the productive lexicon of two Portuguese third language speakers. *Studies in Second Language Acquisition* 11:135–49.
- CORREA-ZOLI, YOLE 1973 Assignment of gender in American Italian. *Glossa* 7:123–8.
- CORREA-ZOLI, YOLE 1974 Language contact in San Francisco: Lexical interference in American Italian. *Italica* 51:177–92.
- CORREA-ZOLI, YOLE 1981 The language of Italian-Americans. In: FERGUSON – HEATH szerk. 1981: 239–56.
- DAHER, NAZIH Y. 1992 A Lebanese dialect in Cleveland. *Language attrition in progress*. In: ROUCHDY szerk. 1992: 25-35.
- DARNELL, REGNA szerk. 1971 Linguistic diversity in Canadian society. Linguistic Research Inc., Edmonton.
- DE BOT, KEES – CLYNE, MICHAEL 1994 A 16-year longitudinal study of language attrition in Dutch immigrants in Australia. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 15:17–28.
- DE GROOT, CASPER – KENESEI, ISTVÁN szerk. 1998 Papers from the Amsterdam conference. *Approaches to Hungarian* 6. JATE Press, Szeged.
- DEARMOND, RICHARD C. 1971 The phonology of Canadian Ukrainian. In: DARNELL szerk. 1971: 291–307.
- DORIAN, NANCY C. szerk. 1989 Investigating obsolescence. *Studies in language contraction and death*. Cambridge University Press, Cambridge
- DUMITRESCU, DOMNITA 1993 A preliminary approach to the contact phenomena found in the Romanian spoken by Romanian-Americans of the first generation. *Journal of the American Romanian Academy of Sciences* 18:161–86.
- ENDRÓDY, TIBOR 1971 "Prepositional" interference and deviation in migrant German and migrant Hungarian in Australia. *Monash University M. A. szakdolgozat*, Clayton.
- EXTRA, GUUS – MAARTENS, JEANNE, szerk. 1998 Multilingualism in a multicultural context. *Case studies on South Africa and Western Europe*. Tilburg University Press, Tilburg.
- FEDINEC CSILLA – TARNÓCZY MARIANN – VANČONÉ KREMMER ILDIKÓ – CSERNICKÓ ISTVÁN, szerk. 2010 *Utazás a magyar nyelv körül*. Tinta Kiadó, Budapest.
- FENYVESI, ANNA 1995 How assimilation affects assimilations. The loss of some phonological processes in American Hungarian. *Előadás: Symposium on Language Loss and Public Policy*, University of New Mexico, Albuquerque, 1995. június 30 – július 2.
- FENYVESI, ANNA 1995 Language contact and language death in an immigrant language: The case of Hungarian. *University of Pittsburgh Working Papers in Linguistics* 3:1–117.
- FENYVESI, ANNA 1995/1996 The case of American Hungarian case. *Morphological change in McKeesport, Pennsylvania*. *Acta Linguistica Hungarica* 43(3–4):381–404.
- FENYVESI, ANNA 1998 Patterns of borrowing and language attrition. *American Hungarian in McKeesport, Pennsylvania*. In: de Groot – Kenesei szerk. 1998: 229–49.
- FENYVESI ANNA 1998 *Nyelvkontaktus és nyelvvesztés az amerikai magyarban. A hasonulások sorsa a McKeesporti beszélők nyelvében*. In: Sándor szerk. 1998: 89–102.
- FENYVESI, ANNA 2000 The affectedness of the verbal complex in American Hungarian. In: FENYVESI – SÁNDOR szerk. 2000: 94–107.
- FENYVESI, ANNA 2005a Hungarian in the United States. In: Fenyvesi szerk. 2005: 265–318.
- FENYVESI ANNA 2005b *A toledo-i magyarok nyelve: Nonstandard nyelvhasználat vagy a nyelvkontaktus hatása?* In: KOVÁCS szerk. 2005: 58–73.
- FENYVESI, ANNA 2006 Contact effects in Toledo Hungarian: Quantitative findings. In: WATSON – HIRVONEN szerk. 2006: 157–77.
- FENYVESI, ANNA, szerk. 2005 *Hungarian language contact outside Hungary. Studies in Hungarian as a minority language*. Benjamins, Amsterdam.

- FENYVESI, ANNA – SÁNDOR, KLÁRA szerk. 2000 Language contact and the verbal complex of Dutch and Hungarian. Working papers from the 1st Bilingual Language Use Theme Meeting of the Study Centre on Language Contact, November 11-13, 1999, Szeged, Hungary. JGyTF Press, Szeged.
- FENYVESI, ANNA – ZSIGRI, GYULA 2006 The role of perception in loanword adaptation. The fate of initial unstressed syllables in American Finnish and American Hungarian, *SKY Journal of Linguistics* 19:131–46.
- FENYVESI ANNA – ZSIGRI GYULA 2007 A percepció szerepe az angol kölcsönszavak hangsúlytalan szókezdő szótagjainak fonológiai adaptációjában az amerikai magyarban. In: BENŐ – FAZAKAS – SZILÁGYI N. szerk. 2007: I. kötet 315-324.
- FENYVESI ANNA – ZSIGRI GYULA 2010 Hangsúlytalan szó eleji szótagok adaptációja amerikai magyar kölcsönszavakban. Elméleti vonatkozások. In: FEDINEC – TARNÓCZY – VANČONÉ KREMMER – CSERNICSKÓ szerk. 2010: 254–67.
- FENYVESI, ANNA – ZSIGRI, GYULA 2011 The adaptation of English initial unstressed syllables in American Hungarian loans. Theoretical implications. *Americana* (e-journal), 7. évfolyam különszám, <http://americanajournal.hu/vol7ling/fenyvesi-zsigri>.
- FERGUSON, CHARLES – HEATH, SHIRLEY BRICE, szerk. 1981 *Language in the USA*. Cambridge University Press, Cambridge.
- FILIPOVIĆ, RUDOLF 1982 Serbo-Croatian in the United States: Croatian dialects in contact with American English. In: *Sussex* szerk. 1982: 23–32.
- FILIPOVIĆ, RUDOLF 1984 Croatian dialects in the United States. Sociolinguistic aspects. *Folia Slavica*, 6: 278–92.
- FINEGAN, EDWARD – RICKFORD, JOHN R. szerk. 2004 *Language in the USA. Themes for the twenty-first century*. Cambridge University Press, Cambridge.
- FISHMAN, JOSHUA, szerk. 1987 *Advances in the study of societal multilingualism*. Mouton, The Hague.
- FISIAK, JACEK szerk. 1995 *Linguistic change under contact conditions*. Mouton de Gruyter, Berlin.
- FOLEJEWSKI, ZBIGNIEW szerk. 1978 *Canadian contributions to the 8th International Congress of Slavists*. Carleton University, Ottawa.
- FRETHEIM, THORSTEIN – HELLAN, LARS szerk. 1982 *Papers from the 6th Scandinavian Conference on Linguistics*. Tapir, Trondheim.
- GILBERT, GLENN G. 1965 English loanwords in the German of Fredericksburg, Texas. *American Speech* 40: 102–12.
- HALLER, HERMANN W. 1981 Between Standard Italian and creole: An interim report on language patterns in an Italian-American community. *Word* 32: 181–91.
- HALLER, HERMANN W. 1987 Italian speech varieties in the United States and the Italian-American lingua franca. *Italica* 64: 193–209.
- HALLIDAY, M. A. K. – GIBBONS, JOHN – HOWARD, NICHOLAS szerk. 1990 *Learning, keeping, and using language. Selected papers from the 8th World Congress of Applied Linguistics, Sydney, 16-21 August, 1987*. Benjamins, Amsterdam.
- HAMMEROVÁ, LOUISE – RIPKA, IVOR 1994 *Speech of American Slovaks – Jazykové prejavy amerických Slovákov*. Veda, Bratislava.
- HASSELMO, NILS 1961 *American Swedish. A study in bilingualism*. Harvard University disszertáció, Cambridge, MA.
- HATZIDAKI, ASPASSIA 1994 Lexical borrowing in immigrant varieties of Greek. In: PHILIPPAKI-WARBURTON – NICOLAIDIS – SIFIANOU szerk. 1994: 365–72.
- HAUGEN, EINAR 1953 *The Norwegian language in America, I-II*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- HELLELAND, BOTOLV szerk. 1991 *Norsk språk i Amerika/Norwegian language in America*.

Novus, Oslo.

- HENZL, VERA 1975 The cultivation and maintenance of literary Czech by American speakers. Stanford University disszertáció, Stanford.
- HENZL, VERA 1982 American Czech. A comparative study of linguistic modifications in immigrant and young children speech. In: SUSSEX szerk. 1982: 33–46.
- HIRVONEN, PEKKA 1982 Aspects of a fossilized interlanguage. The English of Finnish Americans. In: FRETHEIM – HELLAN szerk. 1982: 260–8.
- HIRVONEN, PEKKA 1992 Vowel and consonant length opposition in American Finnish. An example of language attrition. In: NIEMI szerk. 1992: 21–38.
- HIRVONEN, PEKKA 1995 Phonological and morphological aspects of Finnish language attrition in the United States. In: VIERECK szerk. 1995: 181–93.
- HJELDE, ARNSTEIN 1996 The gender of English nouns used in American Norwegian. In: URELAND – CLARKSON szerk. 1996: 297–312.
- HOFFMANN ISTVÁN – JUHÁSZ DEZSŐ – PÉNTEK JÁNOS szerk. 2002 Hungarológia és dimenzionális nyelvszemlélet. Előadások az V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson. Debrecen/Jyväsckylä.
- JAKAB, LÁSZLÓ – KERESZTES, LÁSZLÓ – KISS, ANTAL – MATICSÁK, SÁNDOR szerk. 1990 Congressus Septimus Internationalis Fenno-Ugristarum, Debrecen, 27 August - 2 September, 1990, Linguistica. Debrecen.
- JÖNSSON-KORHOLA, HANNELE 1990 American Finnish syntax. Some observations on the use of cases in second generation speech. In: JAKAB – KERESZTES – KISS – MATICSÁK szerk. 1990: 72–7.
- JURIČIĆ, Ž. B. – KESS, J. F. 1978 Sociolinguistic dimensions of respectful address. A comparative study of native and immigrant Croatian. In: FOLEJEWSKI szerk. 1978: 103–16.
- JUSTMAN, ZUZANA 1984 Changes in the word order and the case system of fifteen Czech speakers in the United States. Columbia University disszertáció, New York.
- JUTRONIĆ, DUNJA 1971 Serbo-Croatian and American English in contact. A sociolinguistic study of the Serbo-Croatian community in Steelton, Pennsylvania. Pennsylvania State University disszertáció, State College.
- JUTRONIĆ-TIHOMIROVIĆ, DUNJA 1985 Hrvatski jezik v SAD. Logos, Split.
- KÁLMÁN BÉLA 1970 Amerikai magyarok. Magyar Nyelvőr 94: 377–85.
- KARTTUNEN, FRANCES 1977 Finnish in America. A case study in monogenerational language change. In: BLOUNT – SANCHEZ szerk. 1977: 173–84.
- KASTOVSKY, DIETER – SZWEDEK, ALEKSANDER szerk. 1986 Linguistics across historical and geographical boundaries. In honor of Jacek Fisiak on the occasion of his fiftieth birthday. Volume 2 – descriptive, contrastive and applied linguistics. Mouton de Gruyter, New York.
- KINDER, JOHN C. 1993 Coordination and subordination in second generation Australian Italian. A case study. Rivista di Linguistica 5: 31–53.
- KISS JENŐ – SZÜCS LÁSZLÓ szerk. 1988 A magyar nyelv rétegződése. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KONTRA MIKLÓS 1984 Virág Roza jött Amerikába. Magyar Nyelv 80: 344–9.
- KONTRA MIKLÓS 1984-85 Egy – amerikai magyarok körében használt – kérdőívről. Magyar Nyelvjárások 36–37: 57–67.
- KONTRA, MIKLÓS 1985 Hungarian-American bilingualism. A bibliographic essay. Hungarian Studies 1: 257–82.
- KONTRA MIKLÓS 1986 Az amerikai-magyar kétnyelvűség kutatásának áttekintése (1906-1984). Magyar Nyelvőr 110: 237–55.
- KONTRA MIKLÓS 1988a Az amerikai magyar nyelv néhány hangtani kérdéséről. In: KISS –

- SZÜCS szerk. 1988: 573–83.
- KONTRA MIKLÓS 1988b Névtani megjegyzések a South Bend-i (Indiana, USA) magyarokról. *Magyar Nyelv* 84: 58–93.
- KONTRA MIKLÓS 1989 Túl sok-e az angol szó az amerikai magyarban? *Magyar Nyelvőr* 113: 204–11.
- KONTRA MIKLÓS 1990 Fejezetek a South Bend-i magyar nyelvhasználatból. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest.
- KONTRA, MIKLÓS 1990-1995 Changing names. Onomastic remarks on Hungarian-Americans. *Journal of English linguistics* 23: 114–22.
- KONTRA, MIKLÓS 1993 Communicative interference and failure. A classification with examples from Hungarian Americans. *Review of Applied Linguistics* 101–102: 79–88.
- KONTRA, MIKLÓS 1993 The messy phonology of Hungarians in South Bend. A contribution to the study of near-mergers. *Language Variation and Change* 5: 225–31.
- KONTRA, MIKLÓS – GÓSY, MÁRIA 1988 Approximation of the standard. A form of variability in bilingual speech. In: THOMAS szerk. 1988: 442–55.
- KONTRA, MIKLÓS – NEHLER, GREGORY L. 1981 Language usage. An interview with a Hungarian American. *Hungarian Studies Review* 8: 99–117.
- KONTRA, MIKLÓS – NEHLER, GREGORY 1981 Ethnic designations used by Hungarian-Americans in South Bend, Indiana. *Ural-Altische Jahrbücher* 53: 105–11.
- KOUZMIN, LUDMILLA 1982 Grammatical interference in Australian Russian. In: SUSSEX szerk. 1982: 73–88.
- KOVÁCS MAGDOLNA 1996 Tulajdonnevek használata az ausztráliai magyar nyelvben. In: MÉSZÁROS szerk. 1996: 198–201.
- KOVÁCS, MAGDOLNA 1997 Language attrition in Australian Hungarian. A case study. In: BORSÁNYI – SZŐKE szerk. 1997: 114–21.
- KOVÁCS, MAGDOLNA 2001a Code-switching and language shift in Australian Finnish in comparison with Australian Hungarian. Åbo Akademi Förlag, Åbo.
- KOVÁCS, MAGDOLNA 2001b Code-switching and case marking in Australian Finnish and Australian Hungarian. In: Seilenthal – Nurk – Palo szerk. 2001: 139–44.
- KOVÁCS MAGDOLNA 2001c “A szókincs az nekem nem annyira bő”. Az ausztráliai magyarság nyelvének néhány lexikai sajátossága a nyelvfenntartás szempontjából *Néprajz és Nyelvtudomány* 41: 135–48.
- KOVÁCS MAGDOLNA 2002 Hatalom és nyelv: Fokozatos nyelvváltás az ausztráliai magyarok körében. In: HOFFMANN – JUHÁSZ – PÉNTEK szerk. 2002: 339–49.
- KOVÁCS NÓRA szerk. 2005 *Tanulmányok a diaszpóráról*. Gondolat és MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest.
- KOVÁCS, MAGDOLNA 2005 Hungarian in Australia. In: Fenyvesi szerk. 2005: 319–50.
- KOZOC SÁNDOR GÉZA – LACZKÓ KRISZTINA, szerk. 1992 *Emlékkönyv Rác Endre hetvenedik születésnapjára*. ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest.
- KUČERA, KAREL 1990 *Česky jazyk v USA*. Univerzita Karlova, Praha.
- LACZKÓ KRISZTINA, szerk. 1995 *Emlékkönyv Szathmári István hetvenedik születésnapjára*. ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest.
- LARMOUTH, DONALD W. 1974 Differential interference in American Finnish cases. *Language*, 50: 356–66.
- LAUTTAMUS, TIMO – HIRVONEN, PEKKA 1995 English interference in the lexis of American Finnish. *The New Courant* 3: 55–65.
- LAUTTAMUS, TIMO 1990 Code-switching and borrowing in the English of Finnish Americans in an interview setting. *Studies in Languages* 20: 1–56.
- LAUTTAMUS, TIMO 1991 Borrowing, code-switching, and shift in language contact. Evidence from Finnish-English bilingualism. In: OJANEN – PALANDER szerk. 1991: 32–53.

- LEHTINEN, MERI 1966 An analysis of a Finnish-English bilingual corpus. Indiana University disszertáció, Bloomington.
- LEVINE, GLENN 1995 Elderly second-generation speakers of Yiddish. Toward a model of L1 loss, incomplete acquisition, competence and control. Előadás: Symposium on Language Loss and Public Policy, University of New Mexico, Albuquerque, 1995. június 30 – július 2.
- LEWIS, BRIAN A. 1973 Swiss German in Wisconsin. The impact of English. *American Speech* 48: 211–28.
- LINN, MICHAEL 2006 Language change in the English of three generations of American Finns on the Iron Range of Minnesota. In: WATSON – HIRVONEN szerk. 2006: 27–38.
- LONTOS, SOTIRIS 1926 American Greek. *American Speech* 1: 307–10.
- LYRA, FRANCISZEK 1962 English and Polish in contact. Indiana University disszertáció, Bloomington.
- MARTIN, MAISA 1990 On the morphological distribution of English loan verbs in American Finnish. In: JAKAB – KERESZTES – KISS – MATICSÁK szerk. 1990: 68–71.
- MARTIN, MAISA 1994 American Finnish – a degenerate or creative language? Interpretation of linguistic changes as reflections of social attitudes. *Finnish Americana*, 10: 18–24.
- MÉSZÁROS EDIT szerk. 1996 Ünnepi könyv Mikola Tibor tiszteletére. JATE, Szeged.
- MEYERSTEIN, GOLDIE PIROCH 1959 Selected problems of bilingualism among immigrant Slovaks. University of Michigan disszertáció, Ann Arbor.
- MILLS, MARGARET, szerk. 1990 Topics in colloquial Russian. Peter Lang, New York.
- MOEN, PER 1988 The English pronunciation of Norwegian-Americans in four Midwestern states. *American Studies in Scandinavia* 20: 105–21.
- MOEN, PER 1991 The influence of a Norwegian substratum on the pronunciation of Norwegian-Americans in Upper Midwest. In: HELLELAND szerk. 1991: 97–115.
- MUIKKU-WERNER, P. – JULKUNEN, J. szerk. 1995 Kielten väliset kontaktit. AFinLAN vuosikirja 1995. Suomen soveltavan kieltieteen yhdisteyksen (AFinLA) julkaisuja no. 53. AFinLA, Jyväskylä.
- NIEMI, JUSSI szerk. 1992 *Studia Linguistica Careliana*. A festschrift for Kalevi Wiik on the occasion of his 60th birthday. University of Joensuu, Joensuu.
- OJANEN, MUUSA – PALANDER, MARJATTA szerk. 1991 Language contacts east and west. Joensuun yliopiston monistuskeskus, Joensuu.
- PAPADEMETRE, LEO 1994 Discourse marking in Australian Greek. Code interaction and communicative resourcing. In: PHILIPPAKI-WARBURTON – NICOLAIDIS – SIFIANOU szerk. 1994: 349–56.
- PHILIPPAKI-WARBURTON, IRENE – NICOLAIDIS, KATERINA – SIFIANOU, MARIA szerk. 1993 Themes in Greek linguistics. Papers from the first international conference on Greek linguistics, Reading, September 1993. Benjamins, Amsterdam.
- POLINSKY, MARIA 1997 American Russian: Language loss meets language acquisition. In: BROWE – DORNSICH – KONDRASHOVA – ZEC szerk. 1997: 370–406.
- PRESTON, DENNIS R – TURNER, MICHAEL 1984 The Polish of Western New York. *Case*. Melbourne Slavonic Studies 18: 135–54.
- PRESTON, DENNIS R. 1986 The case of American Polish. In: KASTOVSKY – SZWEDEK szerk. 1986: 1015–23.
- RABENO, ANGELA – REPETTI, LORI 1997 Gender assignment of English loan words in American varieties of Italian. *American Speech* 72: 373–80.
- RAKUSAN, JAROMIRA 1985 The function of English loanwords in Canadian Czech. *Canadian Slavonic Papers* 27: 178–87.
- RAKUSAN, JAROMIRA 1988 Sociosemantics of ethnic lexicon. Evidence from American Czech. *American Speech* 63: 99–111.

- REMÉNYI JÓZSEF 1934 Rokontalan magyarok Amerikában. *Magyar Szemle*, 20: 187–91.
- REMÉNYI JÓZSEF 1937 Az amerikai magyar nyelv. *Nyugat* 30: 184–88.
- ROMAINE, SUZANNE szerk. 1991 *Language in Australia*. Cambridge University Press, Cambridge.
- ROUCHDY, ALEYA szerk. 1992 *The Arabic language in America*. Detroit: Wayne State University Press
- ROUCHDY, ALEYA 1992 Borrowing in Arab-American speech. In: Rouchdy szerk. 1992: 35–49.
- RUBINYI MÓZES 1921 Amerikai magyarság. *Magyar Nyelvőr*, 50: 11–3.
- SALMONS, JOE 1988 The question of a German-American vocabulary. In: ANTONSEN – HOCK szerk. 1988: 102–11.
- SALMONS, JOE 1990 Bilingual discourse marking. Code switching, borrowing, and convergence in some German-American dialects. *Linguistics* 28: 453–80.
- SALMONS, JOE 1991 Register evolution in an immigrant language. The case of some Indiana German dialects. *Word* 42: 31–57.
- SÁNDOR KLÁRA szerk. 1998 *Nyelvi változó – nyelvi változás*. JGyTF Kiadó, Szeged.
- SCHWEGLER, ARMIN – BERNARD TRANEL – URIBE-ETXEBARRIA, URIBE szerk. 1998 *Romance linguistics. Theoretical perspectives*. Benjamins, Amsterdam.
- SEAMAN, DAVID P. 1972 *Modern Greek and American English in contact*. Mouton, The Hague.
- SEILENTHAL, TÖNU – NURK, ANU – PALO, TRIINU szerk. 2001 *Congressus Nonus Internationalis Fenno-Ugristarum, 7.-13.8.2000 Tartu. Pars V. Eesti Fennougristide Komitee, Tartu*.
- SILVA-CORVALÁN, CARMEN 1994a *Language contact and change. Spanish in Los Angeles*. Clarendon, Oxford.
- SILVA-CORVALÁN, CARMEN 1994b The gradual loss of mood distinctions in Los Angeles Spanish. *Language Variation and Change* 6: 255–72.
- SILVA-CORVALÁN, CARMEN 1998 On borrowing as a mechanism of syntactic change. In: SCHWEGLER – TRANEL – URIBE-ETXEBARRIA szerk. 1998: 225–46.
- SILVA-CORVALÁN, CARMEN 2004 Spanish in the Southwest. In: FINEGAN – RICKFORD szerk. 2004: 205–29.
- SMITS, CAROLINE 1996 *Disintegration of inflection. The case of Iowa Dutch*. North Holland Graphics, The Hague.
- SMITS, CAROLINE 2000 On the efficacy of ‘surface regularity’ in disintegrating languages: The shape of verb forms in Iowa Dutch. In: FENYVESI – SÁNDOR szerk. 2000: 164–76.
- SØNDERGAARD, BENT 1997 Syntactic interference in Australian Danish. In: WÖLCK – DE HOUWER szerk. 1997: 349–55.
- SPISSÁK FERENC 1906 Az amerikai magyarság nyelve. *Magyar Nyelvőr* 2: 259–63.
- STERN, STEPHEN – CICALA, JOHN ALLAN szerk. 1991 *Creative ethnicity. Symbols and strategies of contemporary ethnic life*. Utah State University Press, Logan.
- STOFFEL, G. M. 1983 Forms of address amongst German-English bilinguals in New Zealand. *General Linguistics* 23: 79–93.
- SURDUČKI, MILAN 1978 *Srpohrvatski i engleski u kontaktu: Rečnik i morfoložska analiza engleskih pozajmljenica u standardnom srpohrvatskom jeziku srba i hrvata iseljenika u kanadi*. Matice Srpska, Novi Sad.
- SUSSEX, ROLAND szerk. 1982 *The Slavic languages in emigré communities*. Linguistic Research Inc., Edmonton.
- SUSSEX, ROLAND 1982 The phonetic interference of Australian English in Australian Polish. In: SUSSEX szerk. 1982: 141–53.
- TAMIS, ANASTIOSIS 1991 Modern Greek in Australia. In: ROMAINE szerk. 1991: 249–63.

- THOMAS, ALAN R. szerk. 1988 *Methods in dialectology*. Multilingual Matters Ltd., Philadelphia.
- URELAND, P. STURE – CLARKSON, IAIN szerk. 1996 *Language contact across the North Atlantic*. Niemeyer, Tübingen..
- VAN MARLE, JAAP – SMITS, CAROLINE 1989 Morphological erosion in American Dutch. In: BORETZKY szerk. 1989: 37–65.
- VAN MARLE, JAAP – SMITS, CAROLINE 1993 The inflectional systems of Overseas Dutch. In: AERTSEN – JEFFERS szerk. 1993: 313–28.
- VAN MARLE, JAAP – SMITS, CAROLINE 1995 On the impact of language contact on inflectional systems. The reduction of verb inflection in American Dutch and American Frisian. In: FISIAK szerk. 1995: 179–206.
- VÁZSONYI ENDRE 1995 *Túl a Kecegárdán. Calumet-vidéki amerikai magyar szótár*. Teleki László Alapítvány, Budapest.
- VIERECK, WOLFGANG szerk. 1995 *ZDL-Beihefte 77. Verhandlungen des Internationalen Dialektologenkongresses Bamberg 1990*. Franz Steiner, Stuttgart.
- VIRTARANTA, PERTTI 1992 *Americansuomen sanakirja. A dictionary of American Finnish*. Institute of Migration, Turku.
- WATSON, GREGORY JOHN 1995 A corpus of Finnish-Australian English. A preliminary report. In: MUIKKU-WERNER – JULKUNEN szerk. 1995: 227–46.
- WATSON, GREGORY JOHN 1996 The Finnish-Australian English corpus. *ICAME Journal* 20: 41–70.
- WATSON, GREG 1999 Sveitsi's ja Tenoris. Code-switching and borrowing in the English of first generation, non-fluent bilingual Finnish-Australians. *SKY Journal of Linguistics* 12: 195–217.
- WATSON, GREG – HIRVONEN, PEKKA szerk. 2006 *Finno-Ugric language contacts*. Peter Lang, Frankfurt am Main.
- WÖLCK, WOLFGANG – DE HOUWER, ANNICK szerk. 1997 *Recent studies in contact linguistics*. Dümmler, Bonn.
- ZSOLDOS BENŐ 1938 Az amerikai magyarok nyelve. *Magyarosan* 7: 135–6.

A nyelvkontaktus hatása amerikai emigráns nyelvek inflexiós rendszereire

A tanulmány az Egyesült Államokban beszélt, európai emigráns nyelveinek inflexiós rendszereit tekinti át kilenc nyelv (magyar, finn, lengyel, szlovák, cseh, orosz, szerbhorvát, holland, és görög) vizsgálatán keresztül ezen nyelvek részletes leírásainak alapján (magyar: BARTHA 1993, FENYVESI 1995, 1995/1996, KONTRA 1990; finn: HIRVONEN 1995, JÖNSSON-KORHOLA 1990, LARMOUTH 1974, LEHTINEN 1996; lengyel: LYRA 1962, PRESTON 1986; szlovák: HAMMEROVÁ–RIPKA 1994, MEYERSTEIN 1959; cseh: HENZL 1982, JUSTMAN 1984, KUČERA 1990; orosz: POLINSKY 1997; szerbhorvát: ALBIN–ALEXANDER 1972, JUTRONIĆ 1971; holland: SMITS 1990; görög: SEAMAN 1972).

A vizsgálat a főnévi inflexiós rendszer (az esetragok, főnévi viszonyragozás) és az igei inflexiós rendszer (azon belül is az igei személyragozás) változásait katalogizálva azt találja, hogy főnévi inflexiós rendszerekben minden vizsgált emigráns nyelv esetében mélyreható változások találhatók: (1) a használt esetek vagy viszonyragok száma lecsökken, (2) prepozíciók nominativusi alakot is elkezdnek vonzani, (3) az esetek/viszonyragok használatában nagyfokú variabilitás alakul ki, és (4) relatíve ritkán használt esetek elvesznek. Ezzel szemben az igei személyragozás teljesen változatlanul megőrződik a vizsgált nyelvek

nagy részében (görög, lengyel, cseh, szlovák, szerbhorvát, és orosz), minimális változáson megy át az amerikai finnben és magyarban, és csak a hollandban változik jelentősen.

A tanulmány választ keres és talál arra, hogy mi az oka az amerikai hollandnak a többi vizsgált emigráns nyelvtől eltérő viselkedésére, valamint igyekszik megválaszolni azt a kérdést is, hogy mi okozhatja az emigráns főnévi és igei inflexiós rendszerek változásának drasztikus különbségét.

Keywords: United States, immigrant languages, noun inflection, verb inflection, American Hungarian language use.

FENYVESI ANNA